

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-02-25

SBN 2026-03-24

Ärendenummer SBF-2026-00129

Handläggare

Jonas Sundell Eklund

Telefon: 031-368 16 96

E-post:

jonas.sundell eklund@stadsbyggnad.goteborg.se

Val av område för fortsatt arbete med bildande av naturreservat

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden:

1. Godkänna prioriteringslistans objekt vid Västra Delsjöområdet som nästa område att skydda som naturreservat.

Sammanfattning

I miljö- och klimatprogrammet framgår målet att fram till 2030 ska minst 16 200 hektar mark- och vattenmiljöer vara långsiktigt skyddade i Göteborgs Stad. Bildandet av naturreservat är en central del i att nå detta.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att ett område väster om Delsjöområdets naturreservat (nedan kallat *Västra Delsjöområdet*) bör startas som nästa område för naturreservatsbildning. Området har högsta prioritet i prioriteringslistan och ligger helt inom kommunägd mark (vilket förenklar bildandeprocessen), dessutom är det ett väldigt populärt friluftsområde och innefattar varierad skoglig natur med höga naturvärden.

Prioriteringslistan är ett verktyg för att kunna prioritera vilka områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden som ska skyddas, utvecklas och bevaras. Listan med föreslagna natur-/kulturresevat består av 19 områden uppdelade i prioritet 1, prioritet 2 och prioritet 3. Följande områden ligger som prioritet 1: Torsviken, Bronsåldersundet samt en utvidgning av Delsjöns naturreservat (Västra Delsjöområdet). Följande områden ligger som prioritet 2: Skändla, Hökälla/Kvilledalen, Bildalspark samt Ganlet.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att arbetet med nytt naturreservat kan påbörjas våren 2026. En preliminär tidsplan är att ett reservat kan vara bildat hösten 2028.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Göteborgs Stad kan ansöka om markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket.

Markåtkomstbidrag kan utgå när kommunen betalar intrångsersättning, avsätter egen mark i syfte att skydda värdefulla naturområden eller betalar ersättning för naturvårdsavtal längre än 30 år. Naturvårdsverket har möjlighet att betala markåtkomstbidrag med upp till 50 procent av fastighetens marknadsvärdesminskning i enlighet med upprättad värdering till följd av föreslagna eller beslutade föreskrifter. Möjligheten för kommunen att ta del av markåtkomstbidrag i detta fall bör utredas.

Driftkostnaden för att förvalta ett skyddat område varierar beroende på skötselbehov vilket är olika för olika naturtyper, kulturvärden samt ambitioner för friluftslivet. Vilken skötsel som krävs för att upprätthålla eller utveckla naturvärden, kulturvärden och friluftsvärden i skyddade områden står i skötselplanen, som fastställs i samband med beslutet. Det är stadsmiljöförvaltningen som utses till förvaltare för de områden som skyddas. I vissa fall kan även andra förvaltningar bli aktuella som förvaltare för delar av skyddade områdena. Stadsmiljöförvaltningen sköter idag Stadens park- och naturområden, både för den biologiska mångfalden och för friluftslivet. Ökade ambitioner och större investeringar i ett skyddat område, kan innebära ökade drifts- och investeringskostnader för stadsmiljöförvaltningen. Runt Härlanda tjärn och Delsjöområdet finns ett etablerat friluftsliv med anläggningar och ledsystem som sköts av stadsmiljöförvaltningen. De sköter också naturmiljöerna för att bevara eller höja naturvärden och göra de attraktiva för besökare. Ifall området skyddas som naturreservat kan skötseln behövas ses över men några större kostnadsökningar för den löpande skötseln av friluftsanläggningar och naturmiljöer ses inte som troliga.

Att skydda natur innebär inte enbart kostnader utan är också en satsning då det genererar mervärde både nu och i framtiden. Exempel på nyttor är förbättrad folkhälsa när förutsättningar för friluftsliv och vistelse i naturområden ökar. Forskningen visar att tillgång till natur skapar välmående till exempel genom stressreducerande effekter och bidrar till att öka graden av fysisk aktivitet.

Naturen utför också en mängd andra tjänster i form av till exempel reglering och rening av vatten, kolsänka och luftrening. Dessa ekosystemtjänster, det vill säga tjänster som ekosystemen bidrar med, kan användas som naturbaserade lösningar på olika problem. Olika utmaningar kring exempelvis klimatförändringar kan hanteras genom skydd, utveckling samt återskapande av ekosystem i syfte att bibehålla och stärka ekosystemtjänster. De ekosystemtjänster som finns inom reservatet kan hjälpa till att uppfylla målet i stadens budget 2026 att Göteborg ska vara ledande i klimatomställningen. Ett samhälle med fungerande ekosystem är mer motståndskraftigt mot effekterna av klimatförändringar. Den faktiska summan är svår att uppskatta, men motsvarar betydande belopp på samhällsekonomisk nivå.

Bedömning ur ekologisk dimension

Skyddad natur skapar förbättrade förutsättningar för biologisk mångfald. Detta ger också förutsättningar för att nå målet i stadens budget 2026 om att *Göteborg ska ha en hög biologisk mångfald*.

Generationsmålet är ett övergripande mål som inriktar den svenska miljöpolitiken och är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Generationsmålet har sju så kallade strecksatser som förtydligar målets innebörd och visar vad miljöpolitiken ska fokusera på. Tre av strecksatserna kan appliceras direkt på stadsbyggnadsförvaltningens arbete med att skydda och bevara områden i staden.

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.

Ett långsiktigt skydd av områdena kommer bland annat bidra till att uppfylla flera av miljömålen både på nationell och kommunal nivå. Exempel på sådana miljömål är *myllrande våtmarker, levande sjöar och vattendrag, levande skogar och ett rikt växt- och djurliv*.

I miljö- och klimatprogrammet står att miljömålet följs upp både med hjälp av indikatorer och med delmålens indikatorer. Enligt uppföljningen av målen från 2025 (Rapportnummer 2025:13) så framgår följande:

Indikatorer	Startläge (2019)	Status uppföljning 2025	Målvärde 2030	Kommer vi nå målen?
Areal skyddad natur	13 230 hektar (2019)	14 794 hektar (2023)	Minst 16 200 hektar	Ja, förutsatt att Lärjeåns NR bildas enligt plan och ytterligare områdesskydd bildas är det möjligt. Kräver ökad takt.
Areal ädellövskog	Areal ej fastställt	2923 hektar (2024)	Inte minskat jämfört med startvärdet	Det finns inte tillräckliga data för att säga något om utvecklingen, men troligen svagt minskande areal. Exploatering är största risken. Formellt naturskydd har positiv inverkan på indikatorns utveckling.

Vid utgången av 2025 uppkom den totala arealen skyddad natur till 14 819 hektar. Med ett beslut för naturreservatet Lärjeåns dalgång blir siffran 15 584 hektar. Då återstår att skydda 616 hektar. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att målvärde på 16 200 hektar skyddad natur kommer att nås till 2030. Detta inräknat Torsviken (där bildandeprocessen är i gång), som är cirka 200 hektar, minst sju ytterligare biotopskyddsområden samt ytterligare ett naturreservat. Ett naturreservat i Västra Delsjöområdet bidrar till att nå detta arealmål. Detta baseras på nuvarande personalresurser samt nuvarande övriga arbetsuppgifter.

Nordlig ädellövskog samt ädellövskog i branter är två av Göteborgs Stads ansvarsbiotoper. Ädellövskogar har generellt höga naturvärden, de hör till de mest artrika miljöerna i Sverige och Göteborg. Inom aktuellt utredningsområde i Västra Delsjöområdet finns betydande areal triviallövskog med ädellövinslag och i framför allt de västra delarna rena ädellövskogsmiljöer.

Att bilda områdesskydd är ett av stadsbyggnadsförvaltningens grunduppdrag och i stadsbyggnadsnämndens genomförandeplan framgår att arbetet med nya naturreservat bör prioriteras. Förvaltningens bedömning är att Västra Delsjöområdet är nästa område som bör skyddas.

En uppskattning är att det kommer ta 2–3 år att bilda ett naturreservat.

Bedömning ur social dimension

Ett långsiktigt skydd av föreslaget område kommer bland annat säkerställa att både barn och vuxna har möjlighet att komma ut och uppleva naturen. Parker och grönområden kan bidra till hälsan genom att ge en känsla av välmående, sänka stressnivåer och till och med får människor att återhämta sig snabbare efter sjukdom. Under 2020 när pandemin bröt ut har det visat sig än viktigare att det finns tillräckligt med grönområden som människor kan umgås och vistas i. Grönområden kan även förbättra mikroklimatet på en plats och göra den mer behaglig, till exempel genom att skugga, dämpa vind och minska upplevelsen av buller.

Utöver att främja fysisk hälsa kan vissa naturområden fungera som sociala mötesplatser. Att ha platser där olika grupper av människor möts kostnadsfritt kan bidra till bland annat större integration och bättre fritidsmöjligheter för ekonomiskt utsatta grupper. Att det är staden som inför områdesskydd innebär att staden kan vara med och påverka tillgängligheten i naturområdet, med avseende på funktionsvariationer. Inom området kan vissa delar skötas på ett sätt som främjar framkomligheten oavsett funktionsvariation, vilket i sin tur bidrar till jämställdhet och hälsa även för denna målgrupp. Sedan innan finns både tillgänglighetsanpassad toalett samt en badramp vid Härlanda tjärn. Skydd av vissa områden kan leda till ett kunskapslyft hos befolkningen samt ökad inspiration och intresse för deras omgivning. Vid bildande av områdesskydd ingår ofta skyltning, med information om områdets värden, i skötseln av området. På detta vis sprids kunskap om naturen till besökarna.

Oavsett bostadsområde så bör möjligheten att enkelt ta sig till ett skyddat och naturskönt område vara likvärdigt. Det kan gälla såväl parker som olika former av naturskydd. Därför är det viktigt att i stadens strategiska arbete även ta hänsyn till olika stadsdelars närhet till sådana vid planering av markanvändning.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Områdesbeskrivningar
2. Framtida natur-/kulturreservat

Beskrivning av ärendet

Prioriteringslistan är ett verktyg för att kunna prioritera vilka områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden som ska skyddas, utvecklas och bevaras.

Områdena som ingår i prioriteringslistan är indelade i tre grupper beroende på vilken skyddsform som är aktuell:

- Natur- eller kulturreservat
- Biotopskyddsområden (till exempel mindre skogsområden och ålgräsängar)
- Naturminnen.

När det gäller listan på förslag till natur-/kulturreservat kan vissa områden antingen inrättas som naturreservat eller kulturreservat. Vissa områden är lämpligare att skydda som naturreservat (och Västra Delsjöområdet faller in under denna kategori). Det är inte möjligt att bilda ett naturreservat och kulturreservatet av samma område.

Bedömningen i prioriteringslistan är baserat på ett antal kriterier. För områden som föreslås som natur-/eller kulturreservat är det följande kriterier som har använts: *styrande dokument, riksintresse/natura 2000/miljökvalitetsnormer, friluftsvärden, kulturmiljövärden, naturvärden, ansvarsarter/-biotoper eller kulturlämningar, sammanhang såsom grönbå infrastruktur, ekosystemtjänster, utvecklingspotential, hot, genomförbarhet och övrigt.*

Varje kriterium har poängsatts och därefter har poängen räknats ihop och områdena fått sin prioritetsordning. Detta har resulterat i ett underlag för att kunna prioritera arbetet med att skydda områden.

Listan med föreslagna natur-/kulturreservat består av 19 områden uppdelade i prioritet 1, prioritet 2 och prioritet 3. Västra Delsjöområdet har prioritet 1. Utförligare beskrivningar och sammanfattning av bedömningarna finns att läsa i bilaga *Områdesbeskrivningar*.

Avgränsningarna i kartorna visar ett ungefärligt utredningsområde för områdena och inte förslag på reservatsgränser (undantaget Torsviken, där gränsen visar den föreslagna reservatsgränsen från den fördjupande översiktsplanen för Västra Arendal och Torsviken).

Tidigare aktuellt för områdesskydd

Delsjöområdet har varit aktuellt för reservatsbildning vid tidigare tillfällen. Länsstyrelsen tog fram ett förslag till utvidgning av Delsjöområdets naturreservat 2007 som innefattade Härlanda tjärn och Skatåsområdet som dock inte gick till beslut efter samråd. I Stadens samlade yttrande till Länsstyrelsen fanns en ovilja att bilda reservat så nära bebyggda områden och friluftsanläggningar då det begränsar utvecklingsmöjligheterna. I stadens yttrande till Länsstyrelsen framfördes att det var önskvärt med ett kommunalt skydd före ett statligt. De flesta förvaltningsnämnder och bolag som fick remissen var positiva till någon form av långsiktigt skydd i området. Ärendet lades därefter ner.

År 2017 uppdrog dåvarande byggnadsnämnden åt dåvarande stadsbyggnadskontoret att undersöka möjligheterna att utöka Delsjöområdets naturreservat med området kring Härlanda tjärn. Detta efter ett medborgarförslag inkommit med sådan önskan. Någon utredning genomfördes dock ej.

Skillnad mellan statliga och kommunala naturreservat

Skillnaden på statliga och kommunala naturreservat är främst när det gäller framtagandet av underlag samt vid handläggning av tillstånd och dispenser. För statliga naturreservat är det staten som bestämmer vilka föreskrifter som ska gälla, avgränsningen samt skötselplanen. Om kommunen bildar naturreservat så är det kommunen som bestämmer föreskrifterna, avgränsningen och skötselplanen. Som besökare märks det sällan skillnad på om det är ett statligt eller kommunalt naturreservat.

Länsstyrelsen och kommuner samråder alltid med varandra under hela processen, oavsett om det är ett statligt eller kommunalt reservat som ska bildas.

Det är den beslutande myndigheten som handlägger tillstånd och dispenser.

Fördelarna med att bilda kommunala naturreservat

En fördel med att bilda kommunala naturreservat är att det är kommunen själva som bestämmer vilka föreskrifter som ska gälla. I beslutet kan kommunen till exempel ta hänsyn till gröna näringar eller andra verksamheter. Kommunen kan också själva bestämma att vissa åtgärder ska vara tillståndspliktiga i stället för dispenspliktiga. Det kan vara åtgärder som behöver genomföras inom reservatet, till exempel skredsäkring eller anläggande av nya ledningar.

Ytterligare en fördel med att kommunen bildar naturreservat är att Göteborgs Stad uppvisar ett aktivt arbete med naturvårdsfrågor och visar att det är en prioriterad fråga för staden. Vidare kan bildande av naturreservat vara ett sätt att marknadsföra staden för att locka inflyttning och turism. En kommun med många skyddade naturområden kan vara en attraktionskraft.

En annan fördel med kommunal reservatsbildning är att kommunen själv kan prioritera områden utefter sina intressen. Reservatsbildning av länsstyrelsen bildas ofta med fokus på biologiska värden, men med mindre fokus på tätortsnära områden för friluftsliv och rekreation. Göteborgs Stad behöver skydda sin natur men också säkerställa områden för friluftsliv och rekreation. Genom att bilda kommunala naturreservat kan flera intressen gynnas.

Göteborg är en snabbt växande stad med behov av att utvecklas åt alla håll samtidigt, både genom att bygga bostäder och annan exploatering men också genom att säkerställa naturområden för framtiden. Vid det höga exploateringstrycket finns det fördelar för staden att vara proaktiv och inte avvakta tills att Länsstyrelsen bildar naturreservat inom stadens geografiska område. Genom att bilda kommunala naturreservat har staden en möjlighet att styra den egna stadsutvecklingen i önskad riktning.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Stadsbyggnadsförvaltningen har gjort bedömningen att Västra Delsjöområdet är nästa område som föreslås skyddas som naturreservat. Prioriteringslistan ska ses som en vägledning och andra faktorer kan behöva vägas in när beslut om nästa område ska tas. De två aktuella objekten inom prio 1 i prioriteringslistan, Bronsåldersundet och Delsjöområdets utvidgning (Västra Delsjöområdet), har båda mycket höga bevarandevärden men ett antal faktorer gör att valet faller på den senare.

Inom Västra Delsjöområdet så finns idag redan en utbyggd friluftslivsverksamhet med leder, skyltar, grillplatser, badanordningar och toaletter som sköts av stadsmiljöförvaltningen. Dessutom sköts naturmiljöerna med syfte att vårda och höja dess naturvärden. Kostnader för anläggande av friluftslivsanordningar och naturvårdande skötselåtgärder bedöms därför vara relativt låga.

Markägarförhållandena påverkar genomförbarheten och hur skyndsamt ett naturreservat kan bildas. I Västra Delsjöområdet ägs all mark av Göteborgs Stad och förvaltas av stadsmiljöförvaltningen. I Bronsåldersundet är åtminstone hälften av utredningsområdet privat ägd. En förhandlingsprocess mellan staden och markägare/arrendatorer kan bli långdragen och att bilda reservat på endast den kommunala marken skulle lämna stora delar av de skyddsvärda miljöerna utanför.

Bronsålderssundet och Västra Delsjöområdet ligger båda i anslutning till befintligt skyddade naturområden. Oavsett val av område för skydd påverkas inte tillgången till skyddad natur och parker för boende i omkringliggande bostadsområden i någon större bemärkelse.

Stora delar av skogsmiljöerna i Västra Delsjöområdet är triviallövskogar med inslag av ädellöv. Även rena ädellövskogar förekommer främst i de västra delarna av utredningsobjektet. Dessa har Sverige ett nationellt och internationellt ansvar att skydda. Göteborgs Stad har dessutom antagit nordlig ädellövskog och brantädellövskog som ansvarsbiotoper. Ett skydd enligt miljöbalken skulle säkerställa långsiktigt skydd av dessa skogsmiljöer.

Delsjöområdet är ett viktigt och populärt tätortsnära friluftsområde i Göteborg. Läget nära centrum, kollektivtrafik och stora bostadsområden, liksom välpreparerat stigsystem, badplatser och motionscentral bidrar till detta. Även områdets varierande naturmiljöer lockar till friluftsliv. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att det är viktigt att området får ett långsiktigt skydd med tydliga gränser.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att arbetet kan påbörjas våren 2026. En preliminär tidsplan är att ett reservat kan vara beslutat och ha vunnit laga kraft vintern 2028.

Jenny Adler

Avdelningschef Strategi och taktik

Henrik Kant

Stadsbyggnadsdirektör